

Pædagogisk læreplan for Specialbørnehaven Viben

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse i Børnehuset Svanen. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det pædagogiske arbejde i hverdagen.

Det fremgår af den pædagogiske læreplan, hvordan vi i Børnehuset Svanen, så vidt muligt, gennem hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø er tilrettelagt, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiver og deltagelse, til børnefællesskabet, til den aktuelle børnegruppes sammensætning og til børnenes forskellige forudsætninger.

Vi arbejder med, at det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø er integreret i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer. Vi tilstræber at vurdere børnemiljøet i et børneperspektiv, og i at inddrage børns oplevelser af børnemiljøet ud fra deres alder og modenhed.

Vi bygger den pædagogiske læreplan på de beskrivelser af rammer og indhold for den styrkede læreplan, der fremgår af lovgivningen og på Hjørring Kommunes Børnepolitik.

Hvis du vil vide mere om rammen for den pædagogiske læreplan:

<https://emu.dk/dagtilbud/forskning-og-viden/den-styrkede-paedagogiske-laereplan/den-styrkede-paedagogiske>

Hvis du vil vide mere om Dagtilbudspolitikken:

<https://hjoerring.dk/demokrati/planer-politikker-og-strategier/politikker-boern-unge-og-familie/dagtilbudspolitik>

Kort om Specialbørnehaven Viben

Viben er en afdeling i Børnehuset Svanen, under serviceloven for børn med vidtgående og varige handicaps. Afdelingen rummer gennemsnitligt 15 børn i alderen 0-6 år.

Pædagogik, metoder og handleplaner tilrettelægges særskilt for hvert barn i et tæt samarbejde med forældre og eksterne samarbejdspartnere.

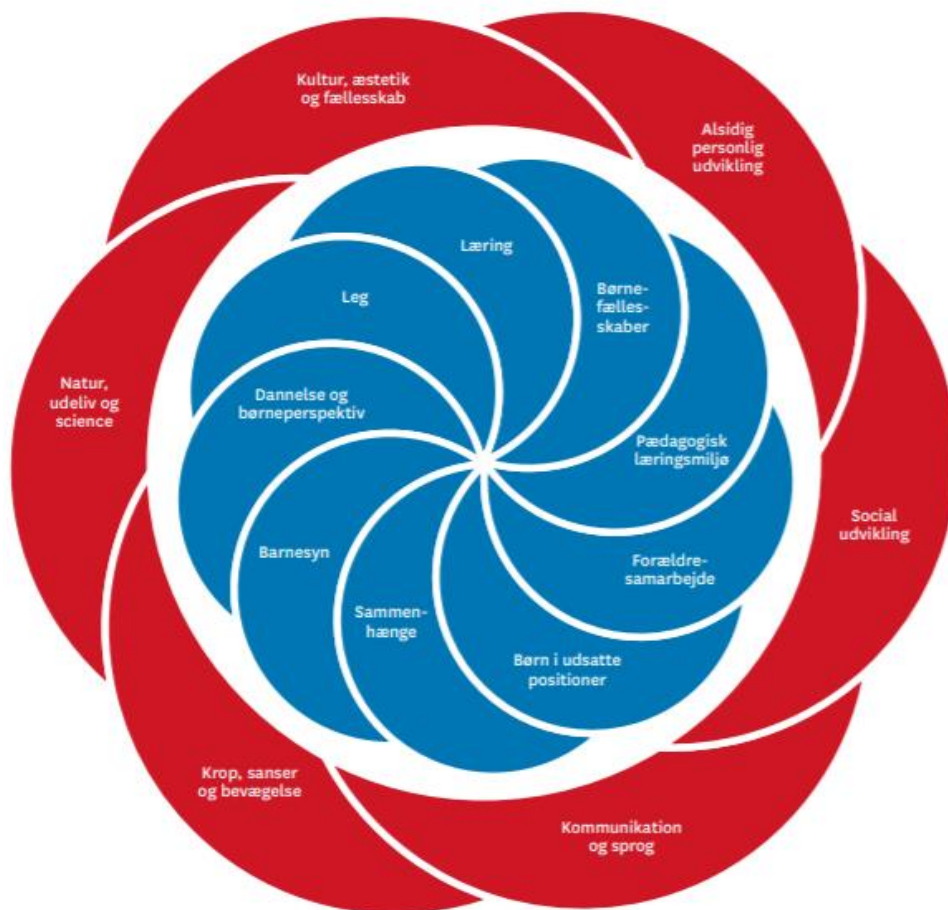
Børnegruppen er opdelt i 2-3 grupper, hvor der arbejdes med børnenes handleplaner, ofte i fællesskab med andre børn.

Vores hus er præget af høj faglighed, og vi har en læringskultur, hvor vi er bevidste om vores roller som kulturbærere og karavaneførere.

Vi vægter at have en anerkendende tilgang og vi arbejder ud fra ICDP, både i vores samspil med børnene, og også i forhold til samarbejdet med forældrene.

Vi er tæt på børnene, så vi kan opmuntre, guide og understøtte dem igennem dagligdagen. Vi arbejder ud fra barnets nærmeste udviklingszone (NUZO) og har fokus på det enkelte barns trivsel, og tager udgangspunkt i det enkelte barns behov i arbejdet med udviklingen, læring og trivsel.

Vi tilbyder små ture ud af huset i vores nærmiljø, aktiviteter hvor kroppen og sanserne er i spil, og vi har særlig fokus på, at børnene altid lærer gennem leg, og at læring er noget, der foregår igennem hele dagen.

Det pædagogiske grundlag

<p>Temaer i det pædagogiske grundlag</p>	<p>Korte retningsgivende refleksioner og eksempler på, hvordan vi i specialbørnehaven Viben forholder os til temaet</p>
<p>Børnesyn</p> <p>Hvordan kommer "børnesyn" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>Vores dagligdag er tilrettelagt således, at vores organisering og rammer tager udgangspunkt i det enkelte barns forudsætninger og behov.</p> <p>Vi arbejder kontinuerligt med medinddragelse og medbestemmelse hos børnene. Det enkelte barn kan aktivt træffe selvstændige valg i de forskellige daglige rutiner, aktiviteter og lege.</p> <p>Vi er synlige og tilgængelige for børnene, støtter dem og giver dem, nærvær og omsorg. Vi tager aktiv del i det, børnene er optaget af / laver.</p> <p>Vi anerkender altid børns følelser. Vi hjælper børnene med at håndtere og rumme deres forskellige følelser, ved at understøtte følelserne verbalt, og samtidigt også italesætte intentionen bag deres og andres adfærd.</p>
<p>Dannelse og børneperspektiver</p> <p>Hvordan kommer "dannelse og børneperspektiver" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>Vi tilrettelægger dagen, så børnene får en positiv oplevelse af at have indflydelse på deres dag, og være aktivt deltagende i et fællesskab. Vi støtter børnene i at træffe egne valg. Vi har fokus på, at valget skal være indenfor de givne rammer og hvordan det eventuelt kan bidrage til at styrke fællesskabet.</p> <p>Vi mener som udgangspunkt, at barnet gør det bedste, det formår i de givne situationer. Det er vores opgave at være guidende og støttende også i de situationer, hvor barnet er udfordret.</p> <p>Vi arbejder i det daglige med, at børnene udviser respekt og forståelse overfor hinanden. Vi har grundlæggende positive forventninger til børnene, og fokus på børnenes intentioner frem for adfærden.</p>
<p>Leg</p> <p>Hvordan kommer "leg" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>Alle børn har mulighed for at deltage i leg, både børneinitieret leg og voksenstyret leg. Vi tilbyder børnene vores aktive deltagelse, og understøtter så alle kan være med i en leg. Vi er tæt på børnene i deres leg, og når der er behov for det, så går vi ind og hjælper eks. med at oversætte børnenes intentioner overfor hinanden, komme med ideer til legen, så den udvides m.m.</p> <p>Legen er det helt centrale igennem vores dag. Vi har opmærksomhed på børnenes egne initierede lege og de mere voksenstyrede lege.</p>

	<p>Det er vigtigt for os, at det enkelte barn er tryk i legen og har mulighed for at sige fra og/eller hente hjælp fra en voksen, hvis det er nødvendigt. Deltagelse i fællesskaber er betydningsfulde for alle børn.</p> <p>Vi har fokus på, at i legen kan der inddrages mange elementer, som øger barnets forståelse af sin omverden, og som giver mulighed for at bearbejde sine oplevelser. Eks. "Far, mor og barn", lege læge, strandtur, rejse til et andet land, besøge zoo og lign.</p>
<p>Læring</p> <p>Hvordan kommer "læring" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>Læring er noget, der sker igennem hele dagen både i rutiner, i leg og i de forskellige aktiviteter. Vi har derfor en bred variation af læringsmiljøer og læringsaktiviteter som vores grundlag for læring.</p> <p>Vi har fokus på, at børnenes aktive deltagelse er omdrejningspunktet i læringen. Vi understøtter det med vores egen deltagelse, ved at være undersøgende, nysgerrige og afprøvende sammen med børnene. Vi snakker med børnene om det, vi laver, fortæller/tilfører viden, og stiller spørgsmål.</p> <p>Vi er åbne overfor børnenes input og forslag/ideer. Al vores læring sker ud fra barnets NUZO, da at styrke det enkelte barns udvikling og trivsel er vigtigt for os. Vi ser at barnet "vokser" ved anerkendelse og egen mestring. Her er glæde og motivation er en positiv drivkraft.</p>
<p>Børnefællesskaber</p> <p>Hvordan kommer "børnefællesskaber" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>Alle børn har ret til at opleve sig som en del af et børnefællesskab på en ligeværdig måde uanset deres forudsætninger og færdigheder. Det kan både være via selvvalgt leg eller voksenstyrede aktiviteter, samt i forhold til rutinerne.</p> <p>Vi støtter det enkelte barn i at deltage i fællesskaber ved at inddrage barnet i legene. Vi hjælper og opmuntrer børn til at fortsætte et samvær ved at italesætte deres tidligere samspil og samvær. Eks. hvis to børn har holdt i hånd på tur, så kan vi foreslå dem at lege sammen.</p> <p>Vi arbejder aktivt med at børnene inddrages i at håndtere konflikter, bl.a. ved italesættelse af intentioner og følelser. Vi har fokus på at italesætte børnenes indbyrdes positive handlinger overfor hinanden. Eks. kan vi sige, "Så du hvor glad han blev da du...", eller "Har du husket at sige tak til ..., da han hjalp dig med lynlåsen?"</p> <p>Der er børn, der ikke kan overskue samvær med andre børn, men har brug for tætte relationer med voksne.</p>

<p>Pædagogisk læringsmiljø</p> <p>Hvordan har vi gennem hele dagen etableret et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.</p>	<p>Læring er noget, der foregår hele dagen og igennem alt, hvad vi laver. Vi interagerer og kommunikerer med børnene om det vi laver. Vi forsøger at skabe tid og plads til at følge børnenes initiativer og mulighed for spontane aktiviteter ud fra det, der opstår i situationen. Det kunne eks. være i en rutinepræget eller vokseninitieret aktivitet.</p> <p>Vi har grundlæggende en positiv og god stemning i huset, hvor vi voksne er positive rollemodeller, der bevarer en god og rolig tone med en positive og anerkendende tilgang til børnene og hinanden.</p> <p>Vi har indrettet os, så vi har flere forskellige lærings- og legerum med plads til forskellige aktiviteter og leg, frit tilgængeligt for børnene. Børnene har selv mulighed for at tage initiativ til leg og aktiviteter i løbet af dagen.</p> <p>Vi har fokus på, at læring sker i samspil med andre og ofte i leg. Vi inspirerer, udvider og understøtter derfor børnene forskellige lege på flest mulige måder.</p> <p>Vi voksne understøtter ved, at vi cirkulerer rundt, og tager del i det, der foregår ved at spørger ind, kommer med forslag mv.</p>
<p>Forældresamarbejde</p> <p>Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?</p>	<p>Vi arbejder aktivt for, at der igennem hele institutionslivet, er et tæt samarbejde med forældrene. Det sker både via den daglige dialog og de faste dialogsamtaler med forældrene. Derudover har vi løbende forældresamtaler efter behov.</p> <p>Vi inviterer til et lidt mere uformelt, men involverende og inddragende samarbejde i børnegruppens dagligdag ved, at vi har forældre kaffe, arbejdsdage, fælles udflugter, og flere forskellige arrangementer mv.</p> <p>Vi ønsker et tæt samarbejde med forældrene. Dialogen og gensidig udveksling af oplysninger omkring barnet, er noget, vi vægter højt i vores hus. På opstartsmøderne tager vi udgangspunkt i et fast skema, som vi har udarbejdet. Formålet er, at vi hører fra forældrene, hvordan de ser deres barn, og hvad der er relevant for os at vide omkring barnets baggrund, og ligeledes fortæller vi forældrene omkring vores hverdag i børnehaven.</p> <p>Vi får via samtalen, den første forventningsafstemning med forældrene omkring vores kommende fælles samarbejde og ansvar for barnets trivsel, udvikling og læring.</p> <p>Vi kommunikerer også med forældrene via AULA og fortæller den "gode historie" via de sociale medier.</p>

	<p>Vi samarbejder med forældrene gennem daglig kontakt over Aula vedrørende det enkelte barns hverdag hjemme og i institutionen. Hvert barns forældre får en daglig opdatering om, hvad der er arbejdet med i løbet af dagen, og hvordan barnets trivsel har været.</p> <p>Vi udarbejder to gange årligt pædagogiske udviklingsbeskrivelser, som vi drøfter med forældrene.</p> <p>Vi har et forældre-netværk, hvor forældrene kan komme frivilligt. Formålet er at forældrene møder andre forældre og opbygger et netværk. Det er to pædagoger fra afdelingen, der står for netværket.</p>
<p>Børn i udsatte positioner</p> <p>Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?</p>	<p>Børn i Viben er ikke nødvendigvis i udsatte positioner. Vi bruger børnelinealen som pejlemærke.</p> <p>Med udgangspunkt i NUZO, har vi tilrettelagt vores rammer og organisering, så alle børn har mulighed for succesfuld deltagelse i vores rutiner, aktiviteter og i leg. Det inkluderer derfor også børn, der er i udsatte positioner.</p> <p>Vi skaber mulighed for en-til-en guidning, når der er behov for det, og mulighed for at veksle mellem, at være en del af det større fællesskab og at kunne trække sig og være i mindre sammenhænge.</p> <p>Vores tilgang til alle børn, og derfor også til de børn, der er i udsatte positioner, er positiv og anerkendende. Vi udviser respekt i tilgangen til den enkelte og i forhold til mangfoldigheden.</p> <p>Vi har, til alle børn, en stor opmærksomhed på at være nærværende og vise glæde ved samværet. Vi har en særlig opmærksomhed på, at børn i udsatte positioner føler sig set og værdsat.</p> <p>Vi har fokus på at kunne invitere til et tværfagligt samarbejde omkring det enkelte barn og familie. Vi har eks. flere lettilgængelige fora, hvor vi kan hente vejledning og også tilbyde forældrene vejledning. Ligeledes arbejder vi med forskellige fagværktøjer, (bl.a. fælles analysemodel, børnelinealen mv.), som er med til at understøtte en rettidig individuel indsats.</p>
<p>Sammenhænge</p> <p>Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?</p>	<p>Vi samarbejder med Hjørringskolen, da de fleste af vores børn fortsætter dertil.</p> <p>Som en naturlig del af hverdagen understøtter vi børnenes nysgerrighed og interesse og mod på at lære nye ting. Vi giver dem oplevelser af at kunne mestre, eks. en given aktivitet/samarbejde om et projekt i fællesskab, at være succesfulde deltagere.</p> <p>Vi tilbyder og præsenterer børnene for mange forskellige typer aktiviteter og temaer igennem børnehavelivet.</p>

	<p>Vi øver selvhjulpenhed, at hjælpe hinanden, at være opmærksom på hinanden, øver turtagning, deltage i fælles dialoger, og indgå i fælles opmærksomhed mv.</p> <p>Vi samler de kommende skolebørn i én gruppe det sidste år inden de skal begynde i skole. Målet er, at skabe fællesskab mellem børnene (børnefællesskab) og understøtte deres lyst til læring, mestring og personlige handlekompetencer.</p>
<p>Inddragelse af lokalsamfundet</p> <p>Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?</p>	<p>Vi tager regelmæssigt på ture ud af huset, hvor vi besøger nærliggende legepladser, naturområder, biblioteket, museer, teatret, biograf m.m.</p> <p>Vi har abonnement til Vendsyssel Teaters børneforestillinger, som tilbyder tre forestillinger hver sæson.</p> <p>Vi har samarbejde med UCN, hvor vi deltager i arrangementer, som de studerende har tilrettelagt, eks. cirkusforestillinger. Vi deltager i projekter, hvor de studerende afprøver teori og praksis i "virkeligheden".</p> <p>I det omfang det er meningsfuldt og muligt, trækkes kulturinstitutionerne ind i institutionen. Det fungerer som inspiration til vores læringsmiljøer, så de fremstår inspirerende, genkendelige og med udgangspunkt i det børnene også oplever udenfor institutionens rammer.</p>

1. ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social - og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om alsidig personlig udvikling

Specialbørnehaven Viben er en del af Børnehuset Svanen. Vores børnegruppe består af børn i alderen 0-6 år.

Når børn starter i vores institution, har vi fokus på, at de får den grundlæggende erfaring med at gå i vuggestue/børnehave, hvor der er fokus på samarbejde, fællesskaber og styrkelse af det enkelte barns kompetencer.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	<p>Vi vægter, at der er en afslappet behagelig atmosfære, og guider og agerer selv rollemodeller i forhold til at fokusere på den gode stemning og at støjniveauet ikke er højt i det daglige.</p> <p>Vi har arbejdet med at skabe det mindre i det store. Det vil sige, at vi igennem vores indretning har skabt mange gode lege/aktivitetsrum og gode muligheder for fordybelse, minimering af forstyrrelser og plads til "privatliv."</p> <p>De fysiske rammer giver mulighed for mange forskellige erfaringer og fri bevægelighed.</p>
I det psykiske læringsmiljø	<p>Vi skaber en atmosfære i gruppen, der generelt er behagelig og præget af at personalet nyder at være sammen med børnene. Alle børn mødes positivt og personalet sørger for at møde børnene respektfuldt og håndterer konflikter og problemer på en rolig og fornuftig måde.</p> <p>Vi sørger for, at der er mulighed for interaktion med jævnaldrende og lægger vægt på positivt samspil med børnene. Vi er opmærksomme på børnenes nonverbale tegn og responderer hensigtsmæssigt på det.</p>

	<p>Vi udtrykker børnenes positive adfærd overfor hinanden, og tilbyder muligheder for at samarbejde omkring fælles projekter, da det er med til at skabe øget rummelighed børnene imellem.</p> <p>Vi prioriterer, at der er god tid til interaktionen mellem børnene, og vi hjælper med at undgå unødvendige konflikter ved, at vi skaber rammer med passende forventninger til børnene og bruger børnevenlige procedurer for at minimere problemer og konflikter.</p> <p>Når der opstår konflikter, så inddrager vi børnene i aktivt at løse deres problemer og konflikter, og forklarer, når adfærd ikke kan tillades.</p> <p>Vi cirkulerer blandt børnene. Der er mange samtaler imellem børnene og de voksne. Vi byder som voksne ind, men er også opmærksomme på at trække os, når der er brug for det i legen.</p>
I det æstetiske læringsmiljø	<p>Vi er opmærksomme på vores udsmykning af de forskellige rum, så det virker indbydende til formålet, og det er sat i børnenes øjenhøjde.</p> <p>De fleste materialer og legetøj mv. er tilgængeligt for børnene, så de selv kan nå det.</p>

Når vi arbejder med alsidig personlig udvikling, kan det ses, at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

<p>Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv:</p> <p>I Viben (og den resterende del af Børnehuset svanen) lægger vi vægt på, at der er et positivt samspil med børnene, og vi er gode rollemodeller i forhold til dannelse og respektfuld omgang med hinanden.</p> <p>Vi vægter at atmosfæren i gruppen er behagelig og præget af at vi nyder at være sammen med børnene. Alle børn mødes positivt. Vi møder børnene respektfuldt og håndterer konflikter og problemer på en rolig og fornuftig måde:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alle børn mødes positivt og imødekomme af en voksen ved døren om morgenen. På den måde bliver børnene (og deres forældre) "Set" når børnene afleveres. - I konflikter forsøger vi at se bagom adfærden og hjælper barnet med at sætte ord på intentionen. På den måde mødes barnet med anerkendelse og hjælpes på vej til at kunne håndtere konflikter fremadrettet. <p>Vi sørger for, at der er en behagelig og afslappet stemning omkring maden, med mange samtaler både mellem børnene og mellem børnene og os:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi prioriterer den gode stemning omkring måltidet ved at forsøge at skabe fælles samtaler i mindre grupper. - Vi øver i at lytte til hinanden og vente på tur under samtalerne. - Atmosfæren i gruppen er afslappet og behagelig, hvilket giver plads til snak og grin på tværs af børn og voksne - Vi sætter ord på maden og taler med børnene om, hvad der sker ved bordet når vi spiser.
--

- Vi taler om formiddagens aktiviteter og hjælper børnene med at sætte ord på deres oplevelser.
- De voksne fordeler sig ressourcemæssigt i forhold til at give børnene den bedste oplevelse af spisesituationen – så alle børn så vidt muligt får den hjælp, de individuelt har brug for.

Børnene mødes individuelt og vi er lydhøre overfor børnenes behov:

- Vi tager udgangspunkt i hvert enkelte barns behov og har dette for øje ud fra dagens planlægning.
- Vi planlægger aktiviteter, størrelse på børnegruppen og tidspunktet for aktiviteterne ud fra børnenes behov.
- Vi er opmærksomme på, om der er børn, der efterspørger eller har behov for et andet eller mindre fællesskab.
- Vi lytter til det enkelte barn og justerer os til deres behov på dagen. F.eks. trætte børn lægges til at sove, andre får tilbudt leg på legepladsen, mens andre får mulighed for krea eller leg på stuen.
- Vi evaluerer løbende børnenes individuelle behov. Det kan være ud fra de meldinger vi får om morgenen fra hjemmet (søvn, mad m.m.)

Vi har fokus på børnenes sundhed:

- Under måltiderne snakker vi ofte om kosten, og hvilken mad der er god for kroppen. F.eks. hvilken mad gør, at man kan løbe hurtigt.
- Vi hjælper børnene med gode toiletvaner og skaber tryghed for dem, ved at de ved behov følges til toilettet af en voksen.
- Børnene guides til håndvask, hvor vi f.eks. bruger "Vaske hænder" sangen.
- Vi mentaliserer og afstemmer børnenes følelsesmæssigt i løbet af hele dagen.
- Vi taler og vejleder med forældrene om sunde madpakker.
- Vi er i dialog med forældrene omkring det enkelte barn, herunder kost, bevægelse og søvn.

Børn i udsatte positioner:

Vi er opmærksomme på børnenes kropssprog og nonverbale tegn og lytter til deres evt. udsagn, og vi responderer hensigtsmæssigt på dette:

- Børnene bliver mødt på deres individuelle udviklingsniveau
- De er til dagligt inddelt i grupper, hvor de kan profitere af hinanden.
- Børnene mødes i konflikten og guides af den/ de voksne til alternative løsninger
- Vi igangsætter aktiviteter med et enkelt barn som har behov for det og inddrager gradvist andre børn i aktiviteten.

Forældresamarbejde:

I Børnehuset svanen arbejder vi aktivt i alle afdelingerne med, at der igennem hele børnehavelivet er et tæt samarbejde med forældrene:

- Vi forsøger at skabe tillid ved at være opmærksomme på, at den daglige dialog er positiv og anerkende.
- Vi er opsøgende i forhold til at få afstemt forventninger med hinanden.
- Vi har formaliseret en del af vores samtaler i form af opstartssamtaler, Hjernen & Hjertet, tværfaglige netværksmøder med forældre og andre fagpersoner.

- Vi vejleder forældrene til at kunne støtte op omkring barnets udvikling – bl.a. den følelsesmæssige udvikling – spejle, benævne følelser – se på barnets intention.
- Vi vejleder forældrene i hvad forskellen på barnets behov og ønsker er, og hvorledes de kan bruge dette i deres dagligdag med barnet, at turde gå forrest som forældre og vise barnet vejen.
- Vi støtter børnene og forældre i afleveringerne og afhentning, hvis der opstår problemer.

Sammenhænge:

Vi har fokus på både de interne og de eksterne overgange. I Børnehuset svanen forsøger vi at give så tryk og sikker en overgang mellem vuggestue og børnehave som muligt. Vi har fokus på at understøtte børnenes personlige udvikling og med afsæt i hver deres individuelle færdigheder.

Vi giver børnene en oplevelse af at kunne handle selvstændigt, mestring og gå på mod, og at opnå handlekompetencer ved blandt andet at opfordre børnene til prøve at klare opgaven selv, og til at øve sig i det, der evt. er svært.

Vi har samarbejde om brobygning med andre institutioner og skolen, og vi bruger overgangsbeskrivelser som bindeled. Ligeledes har vi overlevering i samarbejde med PPR og skolen omkring de børn, hvor vi har PPR med inde over.

2. SOCIAL UDVIKLING

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om social udvikling

Vores børnegruppe består af børn i alderen 0-6 år. Børnehuset Svanen rummer Viben, to børnehaver og en vuggestue. Der arbejdes kontinuerligt på at meningsfulde fællesskaber på tværs af grupper og afdelinger.

Vi har flere børn, der har svært ved at indgå i sociale relationer, og som derfor har brug for at vi guider og understøtter dem i det.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	<p>Der er differentiering og variation i lege- og læringsmuligheder i form af forskellige interesseområder samt adgang til at kunne vælge mellem at være ud og inde.</p> <p>Vi har indrettet vores rum, så der er plads til mange forskellige lege og aktiviteter, der indbyder til at børnene har forskellige muligheder, og vi prøver altid på at have fokus på, at der er plads til privatliv, så de børn, der ønsker at lege alene/lege med få andre, har muligheden for det.</p> <p>Vi har gode forskellige udendørs faciliteter, der indbyder til at børnene kan udfolde sig i social interaktion med hinanden.</p> <p>Der er forskellige legeredskaber, men også muligheder for benyttelse af naturens redskaber, (eks. træer, pinde, grene, bakke mv.), som børnene kan bruge i udbygning af leg med fri fantasi.</p> <p>Vi har fokus på at have en afslappet behagelig atmosfære, hvor vi er opmærksomme på, at støjniveauet ikke bliver for højt.</p>
I det psykiske læringsmiljø	<p>Vi tilpasser kontinuerligt rammerne omkring børnenes sociale udvikling så der er passende forventninger til børnene, således der ikke skabes unødvendige problemer. F.eks. i forbindelse med ventetid, mangel på materialer eller lignende,</p>

	<p>Vi er bevidste om at gå forrest og være positive rollemodeller for børnene i forhold til, hvordan vi gerne vil have, at vi interagerer med hinanden. F.eks. når der foregår indbyrdes dialog mellem børnene, så lader vi dem tale færdigt inden vi siger, det, vi ville dem.</p> <p>Vores møde med børnene er varmt og venlig og vi modellerer selv positive sociale interaktioner og taler og interagerer respektfuldt med børnene. Børnene er oftest tæt på og vi vejleder både i leg, interaktioner, rutiner m.v. Vi viser interesse for og værdsættelse af, hvad børnene laver. Vi vægter "at være på gulvet hos børnene" så vi kan deltage og børnene hurtigt kan få hjælp ved problemer.</p> <p>Vi er bevidste om at udpege børnenes positive adfærd overfor hinanden, og vi muliggør, at børnene kan samarbejde om en aktivitet. Vi understøtter, at der er god tid til interaktionen mellem børnene, og vi hjælper dem, så der ikke opstår unødvendige konflikter. Når der opstår konflikter, så involverer vi børnene aktivt i håndteringen af det.</p>
I det æstetiske læringsmiljø	<p>Vi har indrettet og udsmykket vores rum så det inviterer til leg. Bl.a. har læringsmiljøer, som indbyder til forskellige rollelege ud fra forskellige ønsker og ideer fra børnene og deres interesseområder.</p> <p>Vi indretter vores rum så de fremstår lyse og indbydende. Vi prøver at lave miljøer, hvor børnenes kreativitet indgår, men hvor de også udfordres i deres tænkning og udtryk.</p> <p>Vi anvender billeder som hænges op og som inviterer til snak om fælles oplevelser, positive samspil mv.</p>

Når vi arbejder med social udvikling, kan det ses, at vi står på det **DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG** i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

<p>Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv:</p> <p>Vi rammesætter det psykiske miljø og er selv bevidste om, at være rollemodeller for positiv social interaktion:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi er bevidste om at udgå, at udvise vrede eller irritation på børnene, men hjælper dem ved at anvise og guide til en mere hensigtsmæssig adfærd. - Vi er gode rollemodeller gennem en anerkendende tilgang og har fokus på børnenes intentioner. - Når vi afholder musik og danse, inde som ude, er vi voksne bevidste om at gå foran og være gode rollemodeller. - Vi ser og hjælper det enkelte barn som måske har brug for en hjælpende hånd, for at komme ind i aktiviteten/legen, men også hele børnegruppen. - Vi hjælper børnene med at sætte ord på deres handlinger og intentioner på en positiv måde. - Vi bruger os selv som eksempler i forhold til at øve børnene i at være opmærksomme på egne og andres grænser.
--

Vi arbejder med at rammerne omkring børnenes sociale udvikling er alsidige og giver børnene muligheder for mange forskellige typer fællesskaber. Vi vejleder og er "tæt nok på" til at forebygge uønskede problemer i børnegruppen og hjælpe med at løse de problemer, der måtte opstå:

- Vi er opmærksomme på at igangsætte og sætte rammer for aktiviteter og leg, for at skabe mulighed for børnenes deltagelse i det sociale fællesskab.
- Vi er opmærksomme på at inddеле børnene på tværs af alder, så vi kan tilgodese det enkelte barns udviklingsbehov.
- Gruppedannelser sker efter børnenes læringspotentiale / udviklingstrin.
- Som voksne hjælper vi med at igangsætte lege, og hjælpe det enkelte barn, så det bliver en del af fællesskabet.
- Vi er aktive deltagere i legen. F.eks. når vi danser eller triller ned af bakken.

Vi er i positive i interaktionen med børnene og vi er opmærksomme overfor børnenes nonverbale signaler:

- Vi mentaliserer ud fra børnenes kropssprog og signaler og afstemmer os derefter. F.eks. ved at skærme det nystartede barn på gruppen, således at det kan observere på afstand indtil det er klar til at bevæge sig videre ud i børnegruppen (COS)
- Hvis vi oplever et barn virker trist og har trukket sig, opsøger vi barnet og spørger ind til om barnet er ked af det samt sætter ord på, hvad vi oplever og ser.
- Vi bruger tegn-til-tale for fremme kommunikationen, så barnet føler sig hørt, set og forstået
- Børnene er altid i grupper med kendte voksne, som er opmærksom på det enkelte barns verbale og nonverbale signaler.

Vi vægter at have opmærksomhed på det individuelle barn og på fællesskabet.

- Vi har fokus på at børnene har forskellige behov og kan have brug for støtte til deltagelse i fællesskabet samt forskellige behov for ro og mulighed for at trække sig.
- Vi tilstræber at alle børn føler sig inkluderet i fællesskabet.
- Vi igangsætter aktiviteter, hvor børn kan deltage i fællesskabet ud fra egne præmisser.
- Oplever vi børn, der har brug for at trække sig eller deltage uden at være aktiv, tilgodeser vi det.

Børn i udsatte positioner:

Vi er opmærksomme på at være sensitive over for børnenes nonverbale tegn og responderer hensigtsmæssigt:

- Vi hjælper og støtter barnet med at rumme og bearbejde sansemæssige indtryk, være fysisk tæt på barnet, italesætte barnets følelser og guider til mere hensigtsmæssig adfærd for derved at give barnet mulighed for fortsat at være en del af fællesskabet.
- Vi hjælper barnet med at etablere kontakt til andre børn og til at komme med i en leg.
- Vi sætter ord på andres perspektiver og hensigter for at fremme forståelse for andres behov og meninger.
- Vi faciliterer børnefællesskaber uden at påtvinge børnene at deltage, hvis de ikke har lyst eller er klar og det er muligt for alle at være aktivt deltagende på egne præmisser.

<p>Forældresamarbejde:</p> <p>Vi indgår i dialog med forældrene omkring børnenes venskaber og sociale færdigheder – og hvordan forældrene kan være med til at understøtte det.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi vejleder forældre til at øve turtagning med barnet, det kan være ved at de spiller spil sammen. - Vi opfordrer forældrene til at lege sammen med deres børn, hvor de selv er aktive i legen og kan hjælpe barnet med at udbygge legen ved at tilføre forskellige ideer til legen. - vi opfordrer også forældrene til at lave legeaftaler med børn, vi ser, leger godt sammen her i børnehaven i børnenes fritid. - Vi afholder forskellige forældrearrangementer, som lægger op til mangfoldighed og skærpelse af forældrenes rummelighed, og hvor forældrene også selv ser, hvem deres børn leger sammen med.
<p>Sammenhænge:</p> <p>Vi støtter børnene i at indgå i relationer med andre børn, og støtter dem i at kunne tage kontakt og spørge om lov til at være med – vi støtter ligeledes børnene i at kunne sige fra.</p> <p>Vi understøtter børnene i at opleve glæde ved at være fælles med andre om et projekt/given aktivitet og giver dem mulighed for at opleve glæden ved at have flere og forskellige venner. Eks. italesætter vi glæden ved børnenes samvær med hinanden og deres positive samspil med hinanden.</p>

3. KOMMUNIKATION & SPROG

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om kommunikation og sprog

Vores børnegruppe består af børn i alderen 0-6 år. Børnehuset Svanen rummer Viben, to børnehaver og en vuggestue.

Vi anvender mange forskellige kommunikationsformer, tilpasset ud fra det enkelte barns behov f.eks. PECS, tegn til tale, TEACH samt piktogrammer

Vi har flere børn, der har nogle sproglige udfordringer, heraf også nogle tosprogede børn, og som har brug for sprogstimulering og ofte understøttet af konkrete anvisninger og brug af piktogrammer mv.

Vi har flere børn, der kan agere i affekt og som har svært ved at hente hjælp ved brug af sproget, og som derfor også har brug for konkret sproglig guidning.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	<p>Vi har inddelt vores rum, så der er plads til fordybelse og dialog omkring de givne aktiviteter.</p> <p>Vi har, i børnenes øjenhøjde, synlige piktogrammer med dagsrytmer, billeder af basale behov, nøgleringe med billeder og PECS bøger til de børn, der har behov for det.</p> <p>Derudover har vi billeder, med tilhørende ord, hængt op på væggen.</p> <p>Vi har forskellige aktiviteter rundt på de forskellige stuer, som gør, at vi altid kan være tæt på børnene og være i dialog med dem omkring det, de laver. Eks. deltager vi ved at kunne udvide samtalen/legen med spørgsmål, undringer og være nysgerrige og spørge ind samt komme med nye begreber.</p>
----------------------------	--

	<p>Vi har tilgængelige læseinteressecentre, hvor der er sofaer, tæpper og mange bøger. Der er desuden bøger fordelt rundt i interesse- og legeområderne efter relevante emner. Vi bestræber os på, at bøgerne synligt taler ind i interesseområderne på stuen og at hovedparten af vores bøger er udstillet.</p>
I det psykiske læringsmiljø	<p>Vi indgår i interaktionen med alle børn, hvor de ses som aktive samtalepartnere, og derfor vægter vi, at der er mest mulig dialog og samtale igennem hele dagen med børnene.</p> <p>Vi samtaler og sætter ord på sammen med børnene igennem alle rutiner, aktiviteter, leg, børnenes indbyrdes samspil, herunder særligt også konflikter/uenigheder mv.</p> <p>Ligeledes har vi fokus på via sprog og kommunikation, at understøtte demokratisk dannelse ved at invitere børnene til aktivt at deltage til udveksling af synspunkter.</p> <p>Vi bruger fotos og piktogrammer for at understøtte barnets sprog.</p>
I det æstetiske læringsmiljø	<p>Vi har indrettet vores rum, så de indbyder børnene til den aktivitet, der er der, og vi har synlig skrift relateret til de aktuelle emner og interesser.</p> <p>Der er synlig skrift på stuen som er illustreret med billeder, børnenes navne bruges på garderober og tegninger samt navnekort og der forskellige lege med bogstaver og ord tilgængelige.</p> <p>Vi har mange forskellige materialer tilgængelige, som børnene kan bruge til at udtrykke sig med. Bl.a. billedsprog.</p> <p>Vi anvender musik, sang og dans samt eventyr, som også er måder at lære at kunne udtrykke sig på.</p>

Når vi arbejder med kommunikation og sprog, kan det ses, at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

<p>Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv:</p> <p>Vi benytter et specifikt og præcist sprog for mennesker ting og steder og benytter jævnligt de muligheder der er i materialer, oplevelser, rutiner m.v. til at introducere ord. Vi introduceres nye spændende emner og vi tilføjer informationer og forklaringer for at udvide børnenes forståelse af ord som de selv og vi benytter:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi kommunikerer f.eks med et barn omkring sand: F.eks sand er faktisk meget små sten. Prøv at (tage en håndfuld) kan du se, at der er mange små sten med forskellige farver. Vandfarver hedder også akvarel det er fordi Aqua betyder vand på andre sprog
--

- Vi understøtter børnenes sprog ved at tale sammen med dem, synge med dem, læse med dem. Vi visualiserer "temaer", hvor vi løbende snakker om eksempelvis "hvem er jeg", eller andre interesseområder her og nu.
- Vi undersøger også ord og emner på iPad sammen med børnene.
- Vi sætter ord på alt hvad vi laver med børnene f.eks mad, påklædning, bleskifte og styrker dermed deres sproglige udvikling.
- Der anvendes forskellige former for kommunikation, tilpasset det enkelte barn. Det kan f.eks. være piktogrammer eller tegn til tale, som supplement til den verbale kommunikation. Begreber / ting italesættes i alle relevante sammenhænge.

Vi læser for og sammen med børnene. Vi arbejder med at gøre børnene til aktive deltagere, der er engagerede så både børn og voksne viser meget glæde og interesse for bøger.

- Vi arbejder med dialogisk læsning og dramatiserer bøgerne
- Når vi bruger dialogisk læsning, er vi meget opmærksomme på vores rolle. Vores stemmeføring varierer, vi bruger kropssprog og gør børnene til deltagere i fortællingen.
- Vores bøger er tilpasset børnegruppen i forskellige sværhedsgrader. Vi låner bøger på biblioteket der understøtter børnenes individuelle interesser.
- Børnene interesseområder inddrages i valg af f.eks. nye bøger biblioteksbesøg. Bøger som understøtter vores læringsmiljøer. Bøgerne tilpasses det enkelte barns udviklingstrin.

Børnene opmuntres til at kommunikere, og der er mange individualiserede spørgsmål:

- Vi er nysgerrige og arbejder med åbne spørgsmål, så børnene kommer til at kommunikere med os og deres venner.
- Vi opmuntrer børnene til at bruge deres sprog ved at italesætte handlinger. Vi bruger os selv som eksempler ved at fortælle om egne oplevelser, sådan at børnene derigennem selv opmuntres til at fortælle om deres oplevelse.
- Vi hjælper børnene med at være nysgerrige på hinanden og stille spørgsmål. Vi taler om både ting der er sket, sker lige nu og ting der skal ske.
- Der udarbejdes løbende med billeder fra børnenes oplevelser i deres tid i børnehaven, som danner udgangspunkt for samtaler med barnet/børnene.

Vi hjælper børnene med at sætte ord på deres samspil med hinanden og personalet:

- Vi italesætter børnenes samspil f.eks: det var sødt af dig at du hjalp din ven. Der blev hun glad.
- Vi bruger bl.a. dukketeater til at styrke samspillet, sproget og dialogen mellem børnene.
- Vi hjælper børnene med at aflæse hinanden i relationen, få øje på hinanden.

<p>Børn i udsatte positioner:</p> <p>Vi har særligt fokus på de børn, vi har, der har sproglige udfordringer (lille ordforråd, svært ved at udtrykke sig, og også svært ved at forstå og huske verbale beskeder).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi er opsøgende på dem i deres leg og aktiviteter for at invitere til dialog og øve de sproglige kompetencer. - Vi giver/låner dem ordene, og vi hjælper børnene med at udvide deres ordforråd og begrebsverden. - Vi kan f.eks. understøtte deres ordforråd og begrebsverden ved at spille spil eks. vendespil, eller læse billedbøger sammen med dem. - Vi arbejder med for forståelse med hjælp af eks. fotos for de børn som har brug for det. Eks. kan det være forberedelse til aktiviteter, ture mv. - Vi sætter ord på mulig mimik og kropssprog.
<p>Forældresamarbejde:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi taler med forældrene om barnets dag i børnehaven ved den daglige dialog, og vi hænger løbende billeder op/deler billeder på Aula, hvor vi skriver om, hvad vi har lavet. - Vi opfordrer forældrene til at tale med deres børn om det, de oplever hjemme, og at forældrene hjælper børnene med at fortælle os, hvad de har lavet. - I forhold til de børn, der har sproglige udfordringer, inviterer vi til et tæt samarbejde med forældrene omkring udvikling af barnets sprog. Vi giver vejledning til, hvordan forældrene kan understøtte den sproglige udvikling ved eks. at spille, synge, dialogisk læsning mv. Vi har ligeledes en sprogkuffert med sprogstimulerende materiale, som forældrene kan få inspiration fra. - Til de tosprogede familier, tilbyder vi mulighed for tolk.
<p>Sammenhænge:</p> <p>Vi tilbyder et godt varieret sprogligt miljø, hvor vi har fokus på at øve og øge børnenes ordforråd, at kunne indgå i dialoger, samt bruge sproget til at være nysgerrige og undersøgende med.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi understøtter med at bruge det verbale sprog til at kommunikere med, både fortælle, spørge, give udtryk for egne ønsker, behov og udveksle forskellige meninger. - Vi øver børnene i at kunne sætte ord på følelser, samt at bruge det verbale sprog til at kunne håndtere konflikter med. Eks. sætter vi ord på barnets følelse, så barnet føler sig mødt og set, "jeg kan se, at du er ked af det og vred", og vi rummer og anerkender alle de følelser et barn kan have, eks. "jeg kan godt se, at du er vred, og det er okay."

4. KROP, SANSER & BEVÆGELSE

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om krop, sanser og bevægelse

Vores børnegruppe består af børn i alderen 0-6 år. Børnehuset Svanen rummer Viben, to børnehaver og en vuggestue.

Børnene har forskellige individuelle behov og udviklingspotentialer, og har derfor hver sin handleplan til støtte for udvikling af krop, sanser og bevægelse.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	<p>Vi har overordnet set mange godt m2 til at arbejde med krop og bevægelse både ude og inde. Børnehuset Svanen rummer to motorikrum og 4 legepladser. Vores udearealer er udarbejdet i samråd med PPRs fysioterapeuter og DGIs grundbevægelser er forsøgt indtænkt i vores legeredskaber.</p> <p>Vi har forskellige underlag (fliser, sten, græs, jord og sand), højdeniveauer og aktivitetsredskaber på legepladsen og områder, der fordrer til at kunne gynte, cykle, løbe, hoppe, balancere, snurre, lave kolbøtter mv.</p> <p>Vi har træer, børnene kan klatre i og træstubbe, som børnene kan løfte og skubbe.</p> <p>Vi har ligeledes bakker, der indbyder til løb, trille ned ad mv.</p> <p>Vi har gode rammer til finmotoriske aktiviteter og med variation af materialer i forskellige sværhedsgrader.</p>
I det psykiske læringsmiljø	<p>Vi udviser respekt omkring børnenes kroppe og er i interaktion med børnene i stedet for at føre dem fysisk. Vi involverer børnene og forbereder dem f.eks. når de skal liftes eller lignende.</p>

	<p>Vi møder børnene respektfuldt og med et varmt kropssprog, og vi udtrykker via vores kropssprog og verbalt, at vi forstår børnenes følelser, og responderer på deres udtryk og imødekommer deres behov.</p> <p>Vi har det daglige fokus på, hvorledes vi tænker grundbevægelserne ind i aktiviteterne, og hvorledes det enkelte barn kan styrkes og udvikle sig. Vi laver yoga med børnene og har aktiviteter, hvor alle sanser kommer i brug. Eks. maler vi på hinanden, laver pizza på ryggen af hinanden mv.</p> <p>Vi giver positiv vejledning til, støtter og opmuntrer børnene, og deltager aktivt sammen med dem.</p> <p>Vi giver plads og tid til at børnene kan øve sig, og vi har fokus på, at der også sker læring i de forskellige daglige rutiner, eks. processen i at tage tøj på, hvor vi hjælper barnet til at udvikle selvstændige færdigheder, så barnet får følelsen af at kunne og dermed vokser ved følelsen af at mestre og at kunne handle selv. Vi understøtter det med at opfordre/opmuntre og tilskynde til at barnet selv kan, og vi både udtrykker og udviser med vores mimik og kropssprog "vi tror på, at du kan!".</p>
I det æstetiske læringsmiljø	<p>Vores områder til bevægelse og fysisk aktivitet er indrettet, så det er tilgængeligt for børnene og indbyder til at børnene gerne vil anvende det. Der er flere typer overflader og området er planlagt, så forskellige lege ikke forstyrrer hinanden.</p> <p>Vi forsøger at holde orden, så vores udeareal altid er tilgængeligt og indbydende.</p> <p>Vi understøtter børns mulighed for at kunne udtrykke sig kropsligt samt ved brug af deres sanser. Blandt andet ved musik og bevægelse har vi fokus på det kropslige udtryk med fagter og dans.</p>

Når vi arbejder med krop, sanser & bevægelse, kan det ses, at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv:
<p>Vi har gode og spændende rammer omkring grovmotorisk leg og der lægges op til at børnene kan være aktive og deltagende. Vi er selv gode rollemodeller og stiller både os selv og forskellige aktiviteter til rådighed:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi går selv foran, når der skal danses, kroppen skal bruges eller vi løber, ruller og kravler op og ned ad bakken. - De voksne går foran på f.eks. ture ud af huset, hvor det grovmotoriske er i spil, det kan f.eks. være i skoven, hvor børnene udfordres i terrænet.

Vi har fokus på, at børnene, i alle typer aktiviteter, er aktive og deltagende frem for passive og lyttende.

- Vi tilbyder alle børn de samme grovmotoriske aktiviteter, men tager samtidig højde for det enkelte barn, der måske har brug for en hjælpende hånd
- De voksne går foran og udtrykker begejstring, eksempelvis til musik, hvor vi er motiverende og deltagende, hjælper de børn der har brug for støtte til bevægelse.

Vi skaber muligheder for at udforske hvad kroppen kan motorisk fra de mindre som udforsker forskellige sanse-underlag til de større der leger aktivt på større redskaber.

- Vi anvender bl.a. motorik kort som f.eks. vendespil, så vi derved sikrer os, at børnene kommer omkring og får øvet alle grundbevægelserne. Dette gør vi både ude og inde, på bakke, græs, fliser og andre underlag.
- Vi har forskellige legemiljøer indrettet efter forskellige behov, f.eks. afgrænset område med madrasser, hvor der er plads til stilleleg.

Vores rammer giver mulighed for at børnene kan bevæge sig frit efter funktionsniveau.

- Vi rammesætter aktiviteterne i bl.a. motorikrummet efter den børnegruppe der deltager og deres udviklingsniveau.
- Motorikrummet kan altid justeres efter hvilke børn der benytter det (funktionsniveau).

Børn i udsatte positioner:

Vi arbejder målrettet med det enkelte barns motoriske udfordringer, som vi udfordrer og understøtter. Det er både de forskellige grundbevægelser, koordinationer af forskellige bevægelser og også i forhold til det sansemotoriske.

- Vi har fokus på, at vi i løbet af dagen understøtter børn, der kan være udfordret i selvreguleringen i forhold til deres arousal, at de eks. kommer i høj arousal/ i lav arousal.
- Vi laver derfor forskellige aktiviteter og regellege, der kan understøtte dette.
- Vi har også mulighed for brug af ergonomisk siddepude til børn, der kan have svært ved at sidde roligt.

Forældresamarbejde:

Vi opfordrer og giver vejledning omkring konkrete motoriske øvelser, både grovmotoriske som finmotoriske, som forældrene kan lave med børnene hjemme - både til aktiviteter, der kan laves indendørs og udenfor, eks. også at tage på tur ud i naturen:

- Det kan eks. være at børnene skal øves i deres balance.
- Det kan også være i forhold til barnets motoriske uro, som kan understøttes ved brug af børnemassage, dybe tryk, børneyoga mv. Ligeledes kan det være i forhold til at børnene støttes i deres selvhjulpethed og udholdenhed, eks. at barnet selv skal gå, cykle, bære sin taske m.v.

Vi opfordrer forældrene til at børnene har sund mad med i deres madpakker, og er i hyppig og løbende dialog om passende mængde og indhold.

Sammenhænge:

Vi arbejder gennem hele daginstitutionstid med børns selvhjulpenhed og at fremme deres gå på mod og styrke deres handlekompetencer

- Vi har fokus på det enkeltes barns udfordringer og vi italesætter og viser glæde, når barnet lykkes med en opgave. Eks. at klare lynlåsen selv.
- Vi prioriterer tiden i garderoben, hvor der er plads til det enkelte kan øve sig i at tage tøj på mv. Vi opmuntre dem til at prøve selv, og når det lykkedes for første gang eks. at lyne lynlåsen, så anerkender vi og fejrer succesen sammen.
- Vi opfordrer og øver børnene til, eks. at tørre sig selv efter toiletbesøg.

Vi har fokus på at støtte børnene i deres arousal, hvordan de på sigt også selv kan finde hensigtsmæssige strategier, der kan hjælpe dem til at komme i ro eller til at blive vågne og aktive.

5. NATUR, UDELIV OG SCIENCE

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om natur, udeliv og science

Vores børnegruppe består af børn i alderen 0-6 år. Børnehuset Svanen rummer Viben, to børnehaver og en vuggestue.

Børnegruppen er blandet i forhold til det enkelte barns erfaringer med at være i og gå på opdagelse i naturen, at færdes ude og de har også forskellige erfaringer med og mulighed for brug af science i hverdagen.

Vores børn forstår måske ikke altid sammenhænge, derfor er der stort fokus på det sansemæssige og erfaringer med forskellige materialer.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	<p>Vi har i børnehuset Svanen rum/områder, hvor der er fokus på science, og vi har både ude og inde science materialer til rådighed for børnene. Vi har på vores udendørsarealer mange forskellige naturmaterialer tilgængelige – vi har opdeltede udeområder til leg i naturen, (sand, jord, bakke, græs, træer, planter, sten), hvor børnene kan eksperimentere og inddrage i deres leg.</p> <p>Vores uderum giver mulighed for og plads til bevægelse, fantasi, sansning og kreativitet.</p> <p>Vores legeplads grænser op til Svanelunden, hvor der er rig mulighed for at opleve livet i skoven, søen og på engen. Vi benytter os desuden af de muligheder som vores lokalsamfund giver os.</p>
I det psykiske læringsmiljø	<p>Vi taler med børnene om natur/science og igangsætter aktiviteter relateret til det.</p>

	<p>Vi inddrager mange af naturens muligheder i vores aktiviteter med børn, så de får en indsigt i hvordan årstidernes skiften påvirker dyr og planter. Vi har f.eks. Congo-snege, Bede med krydderurter og områder der er "Vild-med-Vilje".</p> <p>Vi har fokus på glæden ved at være ude og bruge naturen, opleve vejr og vind og de forskellige årstider. Den nederste del af Børnehuset Svanens legeplads er givet tilbage til områdets insekter og dyreliv. Området grænser op til et stykke fredskov, der også høre til Børnehuset.</p> <p>Vi lærer om naturen og inddrager dens muligheder i legen, eks. klatrer i træer, så, passe og plukke blomster, finde sten, grave i jord mv.</p> <p>Vi arbejder på at give børnene et begyndende kendskab til miljø og bæredygtighed. Vi inddrager FNs verdensmål i vores tænkning og indretning. Eks. har vi fokus på affaldssortering i spisesituationerne og inddrager børnene i at samle skrald i vores nærområde.</p> <p>Vi inddrager tal, mængder mv. i dialog med børnene.</p>
I det æstetiske læringsmiljø	<p>Vi har i udstillingerne synlige tal og legetøj med tal mv. Der er matematiske materialer i form af spejle med former, puttekasser med former, kugle baner med former, magneter, billeder med former, legetøj med tal m.v.</p> <p>Vi skaber mulighed for at børnene kan eksperimentere og udtrykke sig ved brug af materialer og ting, der er i naturen. Vi har stort område på legepladsen, der indbyder til at børnene bruger deres fantasi og kreativitet i forhold til hvad de inddrager og bruger i deres frie leg.</p>

Når vi arbejder med natur, udeliv & science, kan det ses, at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

<p>Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv:</p> <p>Natur / science ses i form af spireprojekter (hvor der er spire kasser, børnekunst, bøger, plancher, fotos), interessecenter om dinosaurer, forstørrelsesglas og lignende til at finde krible krable dyr, sandleg og bøger.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi har interessecentre for natur / udeliv og science flere steder i vores børnehus - På vores værksted følger vi årets gang, hvor vi bl.a. har lavet spireprojekt i plastiklommer. Her læser vi sammen om frøerne, børnene måler, vander og tegner processen undervejs. - Vi har sansehaver med dufte og forskellige smagsoplevelser. - Vi vægter udelivsoplevelser med bål, naturbingo m.m.
--

Vi har fokus på, at matematik er tilgængelig i en lang række spil, puslespil, udstilling med tal og mængder, sortering af former, kalender, statistik over rokketænder med mere.

- Vi opmuntrer børnene til at bruge materialerne og er selv aktivt deltagende.
- Når vi er på tur snakker vi former og farver, hvor vi bl.a. leder efter trekantede og cirkler mm. Vi tager billeder og tæller.
- Vi benytter os af visuelle hjælpemidler, f.eks. plakater, magnettavle (bogstaver), tælleøvelser i hverdagssammenhæng

Vi har materialer som relaterer til udeliv, natur og science og vi har interagerer og har samtaler med børnene, der relaterer hertil:

- Vi har bl.a. to congosnegle på vores afdeling. Vi har en transportkasse, sådan at de kan tages på tur udenfor eller i en af de andre institutioner i huset. Vi bruger flittigt forstørrelsesglas til at undersøge dem, og fodrer dem nogle gange med grøntsager fra et barns madkasse eller plukker mælkebøtter til dem.
- Vi leger med vand, sne og is både ude og inde og børnene bliver dermed gjort opmærksom på årstider og vejrfænomener.

Børn i udsatte positioner:

Vi prioriterer tid og mulighed for at eksperimentere og udforske og gå på opdagelse i naturen - science mv.

- Vi har gode muligheder for at tilbyde børnene at udfolde sig udenfor på vores legeplads, både fysisk men også hvor der er god plads til fordybelse eks. spille fodbold, undersøge smådyr m.v.
- Vi går tur i nærområdet med en mindre gruppe børn og samler affald ind og har en dialog med udgangspunkt i det enkelte barns formåen og kunnen.
- Vi kan også lave historiefortælling på legepladsen eller på tur i skoven, hvor naturen inddrages og er med til at stimulerer det enkelte barns fantasi, sanser, og hvor fællesskab også er i fokus.

Vi arbejder med et enkelt parts særlige interesser og igangsætter aktiviteter ud fra det enkelte barns interesse ude i naturen, og ofte også gerne i mindre grupper. Eks. at save brænde til bål, bygge høje tårne med træklodser.

Forældresamarbejde:

Vi deler billeder og laver udstillinger med forskellige ting, som børnene har lavet, og giver inspiration til, hvad forældrene også selv kan lave med børnene.

Vi har dialog med forældrene om vigtigheden i at børnene har det rette udetøj, så de kan være/deltage i de udendørs aktiviteter.

Forældrene inddrages i børnenes interesser/oplevelser ved at børnene får planter (solsikker, jordskokker) bær og lignende med hjem til videre pleje, pasning og glæde, og det giver grobund for yderligere dialog om emnet.

Sammenhænge:

Vi arbejder gennem hele børnehavetiden med forskellige materialer og temaer, som både understøtter/giver indsigt i fokus på før-matematiske opmærksomhed:

- Børnene får kendskab til farver, mønstre, former, mængder, tal og bogstaver osv. som en naturlig del igennem hverdagen.
- Børnene øver sig på at skrive deres navne på deres tegninger mv.
- Vi snakker om årstid, vejr, måned, dag og dato mv.

Vi snakker i højere grad årsag/sammenhænge i forhold til naturforhold, og inddrager børnene, opfordrer dem til stillingtagen og til at træffe egne valg. Eks. omkring påklædning i forhold til vejret.

6. KULTUR, ÆSTETIK & FÆLLESSKAB

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om kultur, æstetik og fællesskab

Vores børnegruppe består af børn i alderen 0-6 år. Børnehuset Svanen rummer Viben, to børnehaver og en vuggestue.

Vi er opdelt i mindre grupper med udgangspunkt i det enkelte barns funktionsniveau og interesseområder.

Vi har er en bred mangfoldighed repræsenteret i vores børnegruppe, både i forhold til etnicitet og i forhold til forskellige familieformer.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	<p>Vi har indrettet forskellige rum/områder til forskellige aktiviteter og leg, og vi har forskellige materialer og legetøj, som lægger op til mangfoldighed. Eks. rollelege, musik og dans mv.</p> <p>Vi tager jævnligt på ture ud af huset/gæster ind i huset, som byder på forskellige kulturelle oplevelser – eks. teater, koncerter/musik, museum, biblioteket mv.</p>
I det psykiske læringsmiljø	<p>Vi inddrager forskellige materialer og værktøjer, herunder også IT i form af IPAD, bl.a. til Ramasjang som fælles legereference.</p> <p>Vi er respektfulde over for det enkelte barn og understøtter det ved, at vi er positive rollemodeller, som selv møder børnene med respekt og ligeværd.</p> <p>Vi skaber rammer i form af regler og rutiner mv. til at forme fællesskabet og med involverende deltagelse af børnene.</p>

I det æstetiske læringsmiljø	<p>Vi har rig mulighed for at lade børnene udfolde deres kreativitet i form af forskellige materialer, som vi løbende laver forskellige udstillinger med. Det er både i forhold til aktuelle temaer og interesser og i forhold til forskellige traditioner.</p> <p>Vi er åbne i vores tilgang til forskellige kulturer, traditioner og skikke.</p> <p>Vi anvender billeder fra afholdelse af forskellige traditioner, bl.a. jul, påske, fastelavn mv.</p>
------------------------------	---

Når vi arbejder med Kultur, æstetik & fællesskab, kan det ses, at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

<p><u>Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv:</u></p> <p>Vi vægter at være respektfulde over for det enkelte barn, og understøtter dette ved, at vi er positive rollemodeller ved at vi selv møder børnene med respekt og ligeværd. Eks. italesætter vi, at alle har plads i og er en del af fællesskabet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi er opmærksomme på, at alle børn får lige mulighed for at ytre sig og har sin egen mening/holdning. - Vi har fokus på at give plads til forskelligheden og mangfoldigheden og skaber dialog om forskellige levevis, familieformer, kulturer og traditioner. - Vi har rig mulighed for at give børnene kulturelle oplevelser i vores nærmiljø. Eks. går vi i teater, museum, bibliotek og tager toget til Hirtshals for at komme på Nordsøen Oceanarium. <p>Vi arbejder med at interaktioner i fællesskabet er positive og der er meget få og små konflikter.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi modellerer positive sociale interaktioner og sætter en ramme, hvor børnene mødes respektfuldt og med interesse. - Vi anerkender børnenes leg ved fx at løbeleg flyttes på legepladsen frem for at blive stoppet. <p>Vi bestræber os på, at rolleleg er mulige med mange og varierede materialer, herunder også mangfoldighed. Vi taler med børnene om deres leg, deltager og bruger også tekst og tal i legen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi har et legemiljø, hvor der er taget udgangspunkt i det kender fra digitale medier fx Paw Patrol <p>Vi anerkender børnene i deres individualitet og der er plads til forskellighed i børnegruppen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi besøger hinanden i afdelingerne, hvor børnene får kendskab til både forskellige aldre, forudsætninger, traditioner, etnicitet m.m. - F.eks. til sistema, hvor der er individuelle mulighed for deltagelse.

<p>Børn i udsatte positioner:</p> <p>Vi har opmærksomhed på og forståelse for, at der er mange forskellige måder at udtrykke sig på, eks. kreativt og kropsligt og vil gerne give plads til flere forskellige udtryksmåder:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi tilbyder forskellige materialer, muligheder og roller afhængig af barnets nærmeste udviklingszone, at være en del af og deltage i fællesskabet er i fokus. - Vi kan også lege eks. de 3 bukkebruse, hvor man så har mulighed for at prøve forskellige roller, og alle roller er vigtige for fællesskabet. Det vigtige er samværet/fællesskabet/processen.
<p>Forældresamarbejde:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi har forskellige arrangementer, hvor forældrene også inviteres med til børnehusets traditioner: - Vi viser billeder mv. fra ture ud af huset, eks. tur på biblioteket/teater mv., og opfordrer forældrene til at snakke med børnene om det – og der gives inspiration til hvad forældrene også selv kan gøre og lave med barnet. - Vi vægter fællesskabet og er opmærksom på få så mange forældre med, som muligt. Vi vægter vigtigheden af at alle deltager og bliver en del af fællesskabet.
<p>Sammenhænge:</p> <p>Vi præsenterer og understøtter den naturlige mangfoldighed, vi har i den givne børnegruppe, så børnene lærer forståelse for hinanden og respekt for de forskelligheder der er:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi anerkender, at alles andel er lige vigtige for fællesskabet. Eks. tegninger af barnets familie og den efterfølgende dialog. - Vi laver eks. små teater/ drama lege, hvor børnene kan afprøve forskellige roller, hvor alles andel er lige vigtig.

Systemisk evaluering

Vi vil gerne opnå at:	Ved at undersøge, dokumentere og analysere vores praksis ved vi nu at:	Derfor vil vi fremover:
At børnene understøttes i deres generelle motoriske udvikling. At børnene får oplevelsen af glæden ved at bevæge sig. At børnene opnår en større kropsbevidsthed (DGI).	Her anvendes KVALiD-hæftet og cirklen og der tages udgangspunkt i vores ECERS rapport.	
At vi har fokus på de læringsmiljøer, der ligger i rutinerne som f.eks. spising og i garderoben.	Her anvendes KVALiD-hæftet og cirklen og der tages udgangspunkt i vores ECERS rapport.	
At styrke forældresamarbejdet.	Her anvendes KVALiD-hæftet og cirklen og der tages udgangspunkt i vores ECERS rapport.	
At styrke børnefællesskaberne.	Her anvendes KVALiD-hæftet og cirklen og der tages udgangspunkt i vores ECERS rapport.	